

До

Министерство на енергетиката
ул. „Триадица“ № 8
1000 София

На вниманието на:

г-н Жечо Станков -
Министър на енергетиката
CISAF@me.government.bg.

Копие до:

Министерство на финансите
ул. "Г. С. Раковски" № 102
1040 София

На вниманието на:

г-жа Теменужка Петкова -
Министър на финансите

Контакт: Щерю Радев – отдел
„Регулаторни въпроси“
Тел. номер: +35932971147
Дата: 38
Изх. №: 10.10.2025

Относно: Проект на ПМС за определяне на условията и реда за прилагане на Програма за компенсации на енергоемките потребители на електроенергия

Уважаеми г-н Станков,

Във връзка с публикувания Проект на Постановление на Министерския съвет за определяне на условията и реда за прилагане на програма за предоставяне на помощ чрез компенсации за временно облекчение на цените на електрическата енергия за енергоемките потребители (Проектопостановлението), предоставяме становището на „ЕВН България“ ЕАД.

Оценяваме като далновидно решението подкрепата за енергоемките индустриални сектори да се обвърже със задължение за изпълнение на мерки за декарбонизация и намаляване на енергийното потребление и считаме, че това ще допринесе за устойчивото и целенасочено използване на публичните ресурси. В същия смисъл е европейската регулация в областта на енергетиката и климата и принципа за „енергийната ефективност на първо място“ като измерима цел за устойчивост на енергийната политика в страната.

От друга страна, бихме желали да изразим сериозната си загриженост относно начина, по който е предвидено разпределението на административните задължения по изпълнение на предвидените мерки и по-точно възлагането на доставчиците на електрическа енергия на редица задължения, които по своята същност значително надхвърлят обхвата на ролята им като пазарни участници и представляват прехвърляне на отговорности, присъщи на държавата.

Така например, в членове 9 и 10 от Проектопостановлението е предвидено предприятията да подават заявленията си за компенсация към доставчика, с когото имат сключен договор за доставка, като към тях се прилагат

доказателства за допустимост, декларации, удостоверения и дори становища от одитори. От своя страна, доставчикът е задължен да прегледа тези документи, да провери допустимостта, да изготви и изпрати списъци на допустимите предприятия, както и да препрати всички оригинали на заявленията и придружаващата документация към Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (Фонда). Описаната процедура, на практика превръща доставчиците в администратор на държавна помощ, със задължение да извършваме проверки по съответствие и преглед на документация, които не са част от нашите законови функции.

В тази връзка, за нас възникват притеснения относно това доколко така структурираната схемата за предоставяне на държавната помощ е в съответствие с правото на Европейския съюз и вътрешното ни законодателство.

На първо място – съгласно член 107 и член 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз, помощите, предоставяни от държавите членки, трябва да бъдат съвместими с вътрешния пазар и да улесняват развитието на икономически дейности без да се засяга по неблагоприятен начин условията на търговия до степен, която противоречи на общия интерес. За да се гарантира това, схемите за държавна помощ трябва да се администрат по начин, който спазва принципите на справедливост, отчетност и яснота на отговорностите. Практиката на Европейската комисия показва, че тези отговорности следва да се изпълняват от публични органи, а не от частни субекти с търговски интереси.

Второ - правното основание за предоставяне на държавната помощ, което се посочва в Проектопостановлението е Рамката по Пакта за чиста индустрия - *Clean Industrial Deal State Aid Framework (CISAF)*. Тази рамка изисква държавите членки да проектират мерки за подпомагане, които опростяват процедурите, минимизират регулаторната тежест и осигуряват пропорционалност, предвидимост и ефективен публичен надзор. Чрез възлагането на отговорността на доставчиците да събират заявления, да проверяват допустимостта и да преглеждат декларации, според нас се създава напрежение с изискванията на CISAF, тъй като реално се прехвърлят административни задължения към доставчиците, което не е изцяло в съответствие с принципите за държавно подпомагане.

Това наше притеснение се потвърждава и при прегледа на модела, който останалите държави-членки прилагат за предоставяне на мерките за подкрепа на енергийно интензивната индустрия също на основание CISAF.

Като цяло се открояват два модела на администриране и изплащане на компенсациите за енергоемките индустриални сектори: (i) класически модел, свързан с директно кандидатстване на предприятията към компетентен държавен орган и получаване на пряка субсидия след проверка и одобрение и (ii) модел по механизма за данъчно кредитиране, при който помощта се осъществява под формата на намаление на публични задължения.

Примерите, които разглеждаме накратко по-долу демонстрират, че администрирането на държавната помощ (обработка на заявленията, проверка на допустимост, изплащане на средствата и последващ контрол) е изцяло в сферата на публичния сектор и доставчиците нямат такива задължения.

(i) Класически модел - директно кандидатстване към държавен орган. администратор е публичен орган, изплащането е пряко към бенефициента, доставчиците не участват като посредници и не поемат административни или финансови рискове:

- **Австрия** - мярка „Stromkosten-Ausgleich 2022“ по закона SAG 2022 (BGBl. I Nr. 58/2023) и решение на ЕК SA.107885 (21.09.2023). Администратор е Федерално министерство на Австрия по въпросите на климата, околната среда, енергетиката, мобилността, иновациите и технологиите (BMK), изпълнител – Austria Wirtschaftsservice (AWS). Директно кандидатстване, изплаща се пряка субсидия, въз основа на енергиен одит за изпълнени мерки.
- **Германия** - прилага се схема за компенсации за индиректни ETS разходи (SPK Strompreiskompensation), администратор е Германската служба за търговия с емисии (DEHSt) към Федералната агенция по околна среда. Предприятието кандидатства директно към администратора, няма посредничество от доставчици.
- **Гърция** - компенсации за непреки ETS разходи (2021–2030), администратор е DAPEEP S.A. (оператор за възобновяеми източници и гаранции за произход). Пряко кандидатстване от предприятията в допустимите сектори, компенсацията е под форма на частично възстановяване на непреките разходи за въглеродни емисии, доставчиците на ток нямат отношение към процеса.

- **Дания** - намаляване на плащането за „Задължения към обществото“ (Public Service Obligation или PSO) за електроинтензивни предприятия, администратор е Датска енергийна агенция (Energistyrelsen). Средствата се предоставят под форма на споразумение за енергийна ефективност, което се сключва с агенцията. Изплаща се директна субсидия към бенефициента, ограничена до определен процент от PSO компонента.
- **Испания** - прилага се схемата „Electrointensivos“ (RD 1106/2020) с администратор Министерство на индустрията, търговията и туризма (MINCOTUR). Предприятията кандидатстват директно чрез електронния портал на министерството. Средствата се превеждат пряко на бенефициентите.
- **Нидерландия** - прилага се схема за индиректни ETS компенсации (Indirecte Kostencompensatie ETS), администратор е „Нидерландска агенция за предприемачество“ - държавната агенция за подкрепа на бизнеса и иновациите RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Пряко кандидатстване, без посредничество от доставчик, помощта се изплаща директно на бенефициента.
- **Полша** - компенсации за непреки ETS разходи („Rekompensaty kosztów pośrednich“), администратор е ръководителят на полския енергиен регулатор Службата за енергийно регулиране (Prezes URE). Предприятията подават заявление до URE, която одобрява заявлението и изплаща средствата директно на бенефициентите от Фонда за компенсации.
- **Португалия** - компенсации за непреки разходи по ETS от приходите от търговия с емисии (EU ETS), администратор е Главна дирекция „Енергетика и геология“ (DGEG) към Министерството на околната среда и енергията. Пряко кандидатстване и пряко изплащане на компенсации към бенефициентите.
- **Франция** – прилагат се различни инструменти за компенсиране, но най-често моделът за директна субсидия, предоставена след кандидатстване и доказване на допустимост пред данъчната администрация. Заявлението се подава директно към данъчната администрация, която извършва проверка. Субсидията се изплаща като държавна помощ (subvention), директно на предприятията и подлежи на контрол от Главната дирекция за публични финанси DGFIP, администрира се изцяло от данъчната администрация.
- **Чехия** - компенсации за непреки ETS разходи (Kompenzace nepřímých nákladů), администратор е Министерство на промишлеността и търговията (MPO). Заявленията се подават към MPO в определени времеви слотове, средствата се изплащат чрез оператора на пазара OTE - директно на бенефициентите.

(ii) Механизъм за данъчно кредитиране - администрирането е чрез данъчен орган, като няма паричен поток през доставчиците.

- **Италия** - под форма на енергийни данъчни кредити, с които се намаляват публични задължения - данъци и осигуровки. Администрира се от данъчната администрация Agenzia delle Entrate. Пряко кандидатстване от предприятията.
- **Ирландия** - временна схема за подкрепа на бизнес енергийните разходи (TBESS, 2022–2023), администратор е Ирландската приходна администрация (Revenue). Предприятията подават заявления чрез системата на Revenue, с представяне на фактури за ток и газ. Прилага се по механизма за възстановяване на кредити чрез Revenue, без посредничество от доставчика.

Трето - във вътрешното ни законодателство и по-специално в Закона за държавните помощи (ЗДП) също е уредено, че схемите за държавни помощи се управляват от публичните органи, като администратори могат да бъдат само разпоредители с бюджетни средства, в рамките на предоставените им законови компетенции (чл. 7-9 ЗДП).

Всички примери по-горе, демонстрират ясно, че подходът, възприет в Проектопостановлението, поне що се касае до механизма за администриране и управление на процеса изглежда, че не е в пълно съответствие с принципите на CISAF и практиката в държавите-членки, както и с основни положения от вътрешното ни законодателство.

Освен притесненията ни от чисто правна гледна точка, не е за пренебрегване и фактът, че самият механизъм за изчисляване на компенсацията е изключително сложен и ресурсно интензивен. Той изисква доставчиците да определят месечната компенсация като 50% от обемите на потребление, умножени по 50% от средната базова цена на Пазара "Ден напред", като същевременно се гарантира, че крайната ефективна цена не пада под 125

лв./MWh. Това изчисление следва да бъде проверено, документирано и съпоставено с потребителския профил на всеки клиент, което допълнително увеличава оперативното и финансовото натоварване.

Всичко това означава, че доставчиците следва да предвидят значителен капацитет за несвойствени и ресурсно интензивни дейности, като: въвеждане и обработка на заявлението, проверките за допустимост, изплащане на компенсации, проследимост и пр., за което трябва да се предвиди пропорционална и ефективна компенсация. Такава компенсация следва да покрива пълния обем от допълнителните разходи, поети от доставчиците – включително за персонал, модернизация на ИТ системи, управление на документация, изисквания за одит и други разходи.

Ако се следва досегашната рамка на възстановяване на разходи от Фонда, при доказано изплащане на държавните помощи, реално на доставчиците са принудени да използват собствен капитал, това създава сериозен риск за ликвидността, като се има предвид документираните забавяния при изплащанията от страна на Фонда, ето защо за да се смекчи този риск е редно да се предвиди механизъм за ликвидна подкрепа под формата на компенсация на разходите за използвания капитал в периода до възстановяване на средствата. В противен случай, освен, че на доставчиците се вменяват несвойствени задължения, които касаят изпълнението на държавни политики за подкрепа на бизнеса, но едновременно с това те изцяло поемат както финансовата тежест, така и риска от невъзстановяване на средства от Фонда по една или друга причина. Това не само застрашава оперативната стабилност, но и противоречи на принципите на пропорционалност и предвидимост, залегнали в рамкови документи на ЕС като CISAF.

Ето защо, предлагаме членове 9, 10 и 14 да се изменят по следния начин и в съответствие със задълженията на Министерството на енергетиката и Фонда да извършват преки проверки за установяване на съответствието на кандидатите с условията на Програмата и изпълнението на техните задължения, а именно:

„Чл. 9. (1) За да получи компенсация за съответния ценови период, предприятието подава заявление до доставчика, с който има сключен договор за доставка на електрическа енергия.

(2) Към заявлението по ал. 1 предприятието представя ~~доказателства за съответствие с критериите за допустимост:~~

1. актуално удостоверение относно код на основна икономическа дейност, издадено от Националния статистически институт;

2. декларация и самооценка от предприятието, че не е в затруднено положение съгласно Насоките за държавна помощ за оздравяване и реструктуриране на нефинансови предприятия в затруднено положение на Европейската комисия (ОВ, С 249/01 от 31 юли 2014 г.);

3. удостоверения за липса на публични задължения съгласно чл. 8, ал. 1, т. 3;

4. декларация по образец съгласно Приложение № 2, с която декларира, че ~~отговаря на условията по програмата~~, разбира задълженията си по ~~нея програмата~~, както и че ще извърши допустими инвестиции в размер най-малко на 50 на сто от получените компенсации.

(3) ~~Предприятията, които подлежат на задължителен независим финансов одит по чл. 37 от Закона за счетоводството, към декларацията по ал. 2, т. 2 представят копие от мнение/заключение от регистриран одитор по Закона за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта по финансовите отчети.~~

(34) В заявлението се предоставя и информация за вида, мястото, размера и срока за изпълнение на планираните от предприятието инвестиции, както и проектната им готовност.

Чл. 10. (1) ~~След проверка на представените доказателства~~ Доставчикът предоставя на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ списък с предприятията, ~~подали заявление по чл. 9 които отговарят на критериите по чл. 8, ал. 1.~~

~~(2) Към списъка по ал. 1 доставчикът прилага декларация, с която декларира, че е извършил проверката за допустимост и включените в списъка предприятия отговарят на критериите по чл. 8, ал. 1.~~

~~(3) След проверка на обстоятелствата за допустимост доставчикът изпраща на Министерството на енергетиката в оригинал подадените до него заявления и документи.~~

(24) Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ и Министерството на енергетиката по всяко време може да изискват от предприятията документи във връзка с проверката за допустимост.

Чл. 14.

...

(3) Средствата, които доставчиците възстановяват към Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ по ал. 2, се считат за дължими от съответното предприятие към доставчика и следва да бъдат възстановени в срок не по-късно от този, предвиден в договора между доставчика и Фонда.“

В заключение - както Ви е известно, считано от 01.7.2025 се прилага и Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи, за периода от 1 юли 2025 г. до 30 юни 2026 г. (Общата програма), приета с Решение № 691 от 6.10.2025 на Министерски съвет. Общата програма е насочена към всички небитови крайни клиенти, включително енергоемките промишлени предприятия. При прочита на изискванията на двата документа – по-конкретно чл. 7 от Проектопостановлението и последния параграф от Общата програма на пръв поглед изводът е, че помощите по двете програми не могат да се кумулират. С оглед избягване на различни тълкувания, обаче, би било изключително полезно за всички засегнати лица да бъде дадено изрично разяснение дали кумулирането на помощта по двете програми е допустимо или не.

Оставаме ангажирани с прозрачната и справедлива реализация на схемата, но считаме, че това следва да се постига при ясно разграничаване на публичните административни функции от задълженията на частните пазарни участници и с надлежно отчитане на свързаните с това разходи и рискове.

С уважение,

Щерю Радев,
Ръководител отдел „Регулаторни въпроси“

Калина Трифонова,
Заместник-председател на Съвета на директорите